

Θάνος Λιάπας*

Τι κοινό έχει η mainstream πολιτική με την αντίστοιχη κοινωνική επιστήμη; Και οι δύο συμπεριφέρονται σαν να μην υπάρχει ο ελέφαντας στο δωμάτιο. Ποιός είναι ο ελέφαντας στην δική μας περίπτωση θα το αποκαλύψουμε παρακάτω, προς το παρόν ας συστήσουμε αυτόν για τον οποίο γράφτηκε αυτό το άρθρο...

Ο Γιάνης Βαρουφάκης είναι δημόσιος διανοούμενος και πολιτικός. Ξαναμπήκε στο κεντρικό πολιτικό σκηνικό μετά την επιτυχημένη πορεία του κόμματος στο οποίο ηγείται, του ΜΕΡΑ25, στις ευρωεκλογές. Ήδη μήνες πριν τις ευρωεκλογές είχε κυριολεκτικά οργώσει τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς δίνοντας εκτεταμένες συνεντεύξεις και μάλιστα όντας πάντα αποκλειστικός καλεσμένος, δηλ. έχοντας ως μόνο αντίλογο αυτόν των δημοσιογράφων. Με τον Βαρουφάκη, συμβαίνει το εξής φαινομενικά παράδοξο, εαν ρωτήσεις έναν δεξιό τι πιστεύει για την πολιτική που ακολούθησε ο Βαρουφάκης το 2015, θα σου πει ότι ήταν εγκληματική, καταστροφική, ακραία κτλ. Εαν όμως, όταν ηρεμήσει, πάρεις τις προτάσεις του Βαρουφάκη εκείνης της περιόδου και τους τις δείξεις μία μία θα σου πει ότι είναι αρκετά ορθολογικές, ΑΛΛΑ δεν υπάρχει περίπτωση να τις δεχθούν οι Ευρωπαίοι. Αυτό το παράδοξο φαινόμενο συνοψίζεται σε βαρουφάκειας έμπνευσης οξύμωρα όπως ένας “υπεύθυνος ριζοσπαστισμός” ή μια “ριζοσπαστική υπευθυνότητα”, που πρακτικά σημαίνει ότι “έτσι όπως έχει καταντήσει η ΕΕ του Μιττερνάν, Βίλυ Μπραντ και του Ντελόρ”, θα πρέπει να συγκρουστούμε για να τους επιβάλλουμε το “σωστό” και το “αληθές”. Το αληθές κατά την αντίληψη του Βαρουφάκη είναι το καθολικό, δηλ. το κοινό συμφέρον κεφαλαίου και εργασίας να εξέλθουν χέρι χέρι από την “αντι-αναπτυξιακή λιτότητα”, να παράξουν πλούτο και όταν γίνει αυτό μπορούν να ξαναχωρίσουν τα τσανάκια τους και να ξαναβγάλουν την ταξική πάλη από το ψυγείο. Αυτό θυμίζει μια πρόσφατη δήλωση του Θ.Πάγκαλου στο ραδιόφωνο που έλεγε στο ίδιο πνεύμα ότι “η δεξιά είναι για να παράγει τον πλούτο, η αριστερά για να τον μοιράζει”. Ο Βαρουφάκης δεν έχει κρύψει άλλωστε ποτέ ότι το ΜΕΡΑ25 είναι ένας διαταξικός σχηματισμός, που έχει στις τάξεις του από νεοφιλελεύθερους μέχρι (“erratic”) μαρξιστές, οι οποίοι όμως παρότι μπορούν να διαφωνούν σε όλα συμφωνούν σε ένα πράγμα, ότι λιτότητα και χρέος πρέπει να σταματήσουν εδώ και τώρα. Ακούγοντας τα όλα αυτά ο ελέφαντας στο δωμάτιο δείχνει περίεργα ατάραχος...

Ο Χέγκελ, στον τρίτο τόμο της Επιστήμης της Λογικής σημειώνει ότι η “αληθινή ανασκευή πρέπει να εισδύει μέσα στη δύναμη του αντιπάλου και να καταλαμβάνει θέση στην καρδιά της δικής του περιοχής”. Στο παρόν κείμενο λοιπόν, θα επιχειρήσουμε να πρωτοτυπήσουμε και να μην μείνουμε στο αμφιλεγόμενο πρόσωπο που λέγεται Γιάνης Βαρουφάκης, αν και αναγνωρίζουμε συνάμα ότι το ΜΕΡΑ25 δεν υφίσταται χωρίς το πρόσωπο Βαρουφάκης, αλλά ούτε και να χαθούμε στις λεπτομέρειες του προγράμματος του κόμματός του. Αυτό που θα εξετάσουμε είναι το κατά πόσον η “μετριοπαθής” στρατηγική Βαρουφάκη είναι συμβατή με την στρατηγική της ΕΕ. Το κλειδί σε μία τέτοια εμμενή κριτική είναι να δείξουμε ότι η νεο-κενσιανή “μετριοπάθεια” της στρατηγικής του, δεν είναι πλεονέκτημα, όπως ο ίδιος θεωρεί υπό την έννοια ότι θα την κάνει πιο εύκολα αποδεκτή από τα κέντρα αποφάσεων, αλλά, όπως θα δείξουμε, μειονέκτημα, που την καθιστά μη πραγματοποιήσιμη. Είναι δηλαδή μια πρόταση που είναι και μετριοπαθής και πολιτικά μη υλοποιήσιμη...

Πρώτα απ’όλα ο Βαρουφάκης κατ’ ουσίαν αντανακλά μία αμερικανική εκδοχή ενός pop (νεο-)κενσιανισμού που σε παγκόσμιο επίπεδο εκπροσωπείται από νομπελίστες οικονομολόγους όπως ο

Κρούγκμαν και ο Στίγκλιτς, με τους οποίους άλλωστε συνομιλεί ο Βαρουφάκης στα διάφορα Fora διαλόγου. Για την ιστορία ο Στίγκλιτς υπήρξε επικεφαλής του οικονομικού συμβουλίου του προέδρου Κλίντον, ενώ ένας άλλος εκλεκτός φίλος του Βαρουφάκη ο Λάρι Σάμμερς υπήρξε επικεφαλής οικονομολόγος στην Παγκόσμια Τράπεζα. Αυτούς και άλλους πολλούς ισχυρίζεται στο τελευταίο του βιβλίο ότι τους είχε συμμάχους/συμβούλους το 2015. Εντάσσοντας λοιπόν το πρόσωπο Βαρουφάκης στο ευρύτερο πλαίσιο, βλέπουμε ότι δεν πρόκειται για πρωτότυπο φαινόμενο αλλά είναι εκφραστής μιας mainstream οικονομικής θεωρίας, η οποία όμως τυγχάνει να μην είναι η κρατούσα στην ΕΕ. Να λοιπόν γιατί ο ελέφαντας δεν σκιάζεται και πολύ που τον ακούει...

Το ΜΕΡΑ25 είναι ένας ελληνικός πολιτικός σχηματισμός, που θέλει να αντιστρέψει την λιτότητα και να κουρέψει το χρέος στην Ελλάδα, ενώ με τα αδελφά του κόμματα στην Ευρώπη επιδιώκει να αλλάξει και την ΕΕ από τα πάνω, δίχως να ανοίξει μύτη. Μέχρι όμως να αλλάξουν οι συσχετισμοί στην ΕΕ, το ΜΕΡΑ25 έχει αντζέντα για την Ελλάδα την οποία επιδιώκει να εφαρμόσει μονομερώς και να αναγκάσει την ΕΕ να έρθει αντιμέτωπη με το δίλημμα: Gxexit με τεράστιο οικονομικό κόστος για την ΕΕ (1 τρισ. ισχυρίζεται ο Βαρουφάκης σε συνεντεύξεις) ή αποδοχή των επτά τομών. Οι επτά αυτές τομές έχουν ως βασικό άξονα την μείωση του χρέους και ρήτρες ανάπτυξης, ενώ τα υπόλοιπα μέτρα για ρύθμιση ιδιωτικού χρέους, μείωση φορολογίας επιχειρήσεων από το 29% στο 26% για τις μεγάλες και στο 20% και 15% για τις μεσαίες και μικρές αντίστοιχα, μείωση του ΦΠΑ, "ευέλικτες" συλλογικές συμβάσεις κτλ. κινούνται στο ίδιο πλαίσιο με το πρόγραμμα του ΣΥΡΙΖΑ το Γενάρη του 2015, αν και είναι μάλλον ένα κλικ πιο μετριοπαθή. Το ευρωπαϊκό πρόγραμμα του DIEM25 είναι πολυσέλιδο και έχει μέσα προτάσεις μετατροπής της ΕΕ σε μία "λειτουργική ευρωπαϊκή ομοσπονδία", που δεν θα ανέχεται να ασκούν τον έλεγχο τεχνοκράτες που δεν λογοδοτούν σε κανέναν. Βέβαια οι κεντρικές αποφάσεις για την πορεία της ΕΕ δεν ελήφθησαν από τεχνοκράτες αλλά από πολιτικούς όπως η Μέρκελ και ο Σαρκοζύ, ενώ ο πρόεδρος της ΕΚΤ και της Κομισσιον ορίζεται στην πραγματικότητα μέσα από διαπραγματεύσεις των αρχηγών κρατών και άρα έχουν δοτή εξουσία και αντανακλούν κρατικούς συσχετισμούς δυνάμεων. Οι προτάσεις κλειδιά για την ΕΕ είναι οι εξής: α. Μείωση της επιρροής των τραπεζών και των αγορών μέσω εναλλακτικού συστήματος πληρωμών και κρατικού δανεισμού από τους πολίτες, β. ευρείας κλίμακας πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων προκειμένου να αναστραφεί η φθορά του παραγωγικού κεφαλαίου ώστε να δοθούν κίνητρα στο συσσωρευμένο ιδιωτικό κεφάλαιο για να επενδυθεί, γ. Πρόγραμμα Κοινωνικής Στέγασης, δημιουργία ενός κοινού ευρωπαϊκού ταμείου για την αντιμετώπιση της φτώχειας και ιδιαίτερα την κάλυψη των βασικών αναγκών σίτισης των Ευρωπαίων πολιτών, χρηματοδότηση και εξασφάλιση θέσεων απασχόλησης για κάθε ευρωπαίο πολίτη στον τόπο καταγωγής του, δ. Απευθείας bail-out των τραπεζών από τον ESM και άρα όχι από τα ίδια τα κράτη, ε. Αποπληρωμή εκ μέρους της ΕΚΤ μέσω της έκδοσης ομολόγων του χρέους των κρατών-μελών έως 60% του ΑΕΠ. Τέλος στο πρόγραμμα αναφέρονται και δύο μακροπρόθεσμοι στόχοι: ο εκδημοκρατισμός της οικονομικής σφαίρας και ο ρόλος του Εγγυημένου Βασικού Μερισίματος, δηλ. σε κάθε νέα εγγραφή στο χρηματιστήριο ένα ποσοστό των μετοχών θα διοχετεύεται σε ένα Κοινό Αποθετήριο Κεφαλαίου, από τις αποδόσεις του οποίου θα χρηματοδοτείται το βασικό εγγυημένο μέρος. Πρόκειται για μέτρα που μεσοπρόθεσμα θα συμβάλλουν τόσο στην κερδοφορία του κεφαλαίου όσο και στην βελτίωση της θέσης των λαϊκών στρωμάτων, ενώ ως προς την Ευρωζώνη είναι μέτρα προς μία κατεύθυνση φεντεραλιστική και αναδιανεμητική ώστε να εξαλειφθούν κατά το μέτρο του δυνατού οι ασυμμετρίες της.

Τα μέτρα λοιπόν αυτά φαντάζουν στον "κοινό νου" ενός μετριοπαθούς φιλελεύθερου ψηφοφόρου ως εύλογα και όχι ιδιαίτερα ακραία. Γιατί όμως τότε δεν γίνονται αποδεκτά; Είναι οι ευρωπαίοι ηγέτες σαν τους φυλακισμένους στο σπήλαιο του πλατωνικού Σωκράτη, που είναι εγκλωβισμένοι στο αφήγημα της λιτότητας το οποίο εκλαμβάνουν ως την μόνη αλήθεια που ξέρουν; Χρειάζεται λοιπόν να έρθουν οι πεφωτισμένοι φιλόσοφοι του σήμερα, δηλ. Κενσιανοί οικονομολόγοι για να τους δείξουν το φως το αληθινό και να τους βγάλουν, έστω και με το ζόρι, από το σπήλαιο; Θα πρέπει βεβαίως κάποιος να είναι εγκληματικά αφελής για να πιστέψει κάτι τέτοιο. Οι ευρωπαίοι ηγέτες και η κομμισιόν έχουν από πίσω τους think tanks και στρατιές ακριβοπληρωμένων οικονομικών συμβούλων, που διδάσκουν στα καλύτερα

πανεπιστήμια του κόσμου. Μάλλον λοιπόν ξέρουν τι θέλουν να κάνουν, ασχέτως βέβαια εαν τους βγαίνει. Όμως το ερώτημα είναι το εξής και επανερχόμαστε στο δωμάτιο και τον ελέφαντα: εαν σε ένα μικρό δωμάτιο 5X5 όπου βρίσκονται ήδη μέσα η Μέρκελ, ο Μακρόν, ο Βαρουφάκης και ο ελέφαντας, ο τελευταίος θέλει να φέρει και ένα τσούρμο μεσοαστούς φίλους να μείνουν το βράδυ, ποιον θα πρέπει πρώτα να ρωτήσουν, για το αν θα μπορούσε ειδικά για σήμερα το βράδυ να βρει ένα άλλο μέρος να πλαγιάσει; Τον μικροκαμωμένο Μανουέλ, την ηλικιωμένη Άνγκελα ή τον γιγάντιο ελέφαντα; Δεν θα ήταν κωμικό εν τοιαύτη περιπτώσει να προσποιείται κανείς ότι ελέφαντας δεν υπάρχει; Το ερώτημα είναι βεβαίως ρητορικό αλλά μας βοηθάει να αποκαλύψουμε την ταυτότητα του ελέφαντα...

Η ΕΕ, δηλ. η μετά το Μάαστριχτ πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης, αποτέλεσε και αποτελεί ένα πρότζεκτ του ευρωπαϊκού υπερεθνικού (transnational) κεφαλαίου, το οποίο αντιλαμβανόμενο ότι η ισχύς βρίσκεται εν τη (ευρωπαϊκή) ενώσει, επιχειρεί, - με αυξημένη ένταση μετά την κρίση του 2008- , την αυτονόμηση και ανάβαθμισή του στον παγκόσμιο ανταγωνισμό αρχικά με ΗΠΑ, Ιαπωνία και τα τελευταία χρόνια και με Κίνα. Το ευρωπαϊκό κεφάλαιο μέσα στην κοινή αγορά οδηγείται σε μία πορεία διαμόρφωσης κοινών συμφερόντων απέναντι στους υπολοίπους. Βασικός δείκτης για να το δείξουμε αυτό είναι η ιδιοκτησία των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων που ανήκει κατά βάση σε εθνικούς επενδυτές αλλά δευτερευόντως σε ευρωπαίους επενδυτές. Με αυτόν τον τρόπο σε συνδυασμό με την σημασία του ενδοκοινοτικού εμπορίου, τις ευρωπαϊκές αλυσίδες αξίας, τις ενδοευρωπαϊκές άμεσες ξένες επενδύσεις και το κοινό νόμισμα, διαμορφώνεται ένα ευνοϊκό πλαίσιο για να μπορέσει να παραχθεί μια στρατηγική του ευρωπαϊκού κεφαλαίου. Φορείς διαμόρφωσης αυτής της στρατηγικής είναι το BusinessEurope, στο οποίο ανήκουν οι εθνικές εργοδοτικές ενώσεις (μέλος του είναι και ο ΣΕΒ) και το European Roundtable of Industrialists (ERT), στο οποίο ανήκουν μεγάλα ευρωπαϊκά μονοπώλια και αντιπρόεδρος του, είναι ο "δικός μας" ο Δ. Παπαλεξόπουλος της Τιτάν. Ταυτόχρονα, οι ενδοευρωπαϊκές, ενδοαστικές αντιθέσεις για το ποιος θα επωμιστεί τα χρέη της αναπροσαρμογής της Ευρώπης, το ποια στρατηγική θα ακολουθήσει η ΕΕ κτλ. καλά κρατούν, αλλά εαν κρίνει κανείς από τις κοινές ανακοινώσεις γερμανικών, γαλλικών και ιταλικών εργοδοτικών ενώσεων η νεοφιλελεύθερη ατζέντα δεν αμφισβητείται από καμία αστική τάξη. Βεβαίως η δική μας αστική τάξη γκρινιάζει για την υψηλή φορολογία κτλ. αλλά η φορολογία αύριο θα μειωθεί από τον Μητσοτάκη, ενώ οι μισθοί, η αναδιάρθρωση της αγοράς εργασίας και οι ιδιωτικοποιήσεις ήρθαν για να μείνουν. Δεν παίρνουν όλες οι αστικές τάξεις ίδιο μερίδιο στην πίτα και μάχονται για αυτό, όμως όλες συμφωνούν ότι ο μόνος που σίγουρα δεν δικαιούται μερίδιο είναι αυτός που έφτιαξε την πίτα...

Πρώτα απ'όλα, εαν κανείς συγκρίνει τις τοποθετήσεις των ευρωπαίων εργοδοτών την καυτή περίοδο 2009-2012, τότε δηλαδή που αποφαιζόταν ποια γραμμή θα ακολουθηθεί για την αντιμετώπιση της ευρωκρίσης, θα δει ότι η σκληρή γραμμή τους, για δημοσιονομική εξυγίανση, πλεονάσματα γύρω στο 3%, αλλαγές στην αγορά εργασίας με άξονα την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας ("ελαστασφάλεια", "απασχολησιμότητα"), σύνδεση συντάξεων με προσδόκιμο ζωής κτλ. υιοθετήθηκε πλήρως από τις ευρωπαϊκές αρχές. Αντίθετα οι μετριοπαθείς προτάσεις της Ευρωπαϊκής Συνδικαλιστικής Ομοσπονδίας, δηλ. την ΓΣΕΕ της ΕΕ, αγνοήθηκαν. Είναι σαφές λοιπόν, ότι τελικά την διαρύθμιση του δωματίου την καθορίζει με τον όγκο και την δύναμή του ο ελέφαντας και όχι ο άνθρωπος. Όμως χάριν στον Προμηθέα, ό,τι ο άνθρωπος έχασε σε μπόι το κέρδισε σε πανουργία, και έτσι έρχεται η κυρίαρχη εκδοχή της κοινωνικής και οικονομικής θεωρίας και μας αποκρύβει τον ελέφαντα βάζοντας τους ανθρώπους να τσακώνονται μεταξύ τους για τον χώρο και αφήνοντας έτσι τον ελέφαντα να κάνει την δουλειά του.

Το πραγματικό λοιπόν ερώτημα που πρέπει να τεθεί δεν είναι πως θα πείσουμε την Μέρκελ και τι διαπραγματευτικά εργαλεία και μπλόφες θα ακολουθήσουμε, αλλά ποια είναι η στρατηγική του ευρωπαϊκού κεφαλαίου και γιατί η παρούσα πολιτική της ΕΕ, την επιτελεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Μόνο τότε θα έχουμε ένα μέτρο για να κρίνουμε εαν η εκάστοτε προτεινόμενη πολιτική μπορεί να συμβιβαστεί με την στρατηγική του κεφαλαίου ή εαν για να εφαρμοστεί χρειάζεται σύγκρουση με αυτό.

Η στρατηγική του ευρωπαϊκού κεφαλαίου είναι διπλή:

α. Το ευρωπαϊκό κεφάλαιο ως τμήμα του παγκόσμιου κεφαλαίου βρίσκεται σε παρατεταμένη κρίση. Η μαρξιστική θεωρία της κρίσης κάνει λόγο για το χαμηλό ποσοστό κέρδους λόγω της υψηλής οργανικής σύνθεσης κεφαλαίου και ότι αυτό το φαινόμενο μπλοκάρει τις επενδύσεις και τροφοδοτεί κρίσεις. Από τις αρχές τις δεκαετίας του 80' έχουμε την εισαγωγή ενός νέου μοντέλου συσσώρευσης, του νεοφιλελευθερισμού, που επιδιώκει να αντισταθμίσει την πτώση του ποσοστού κέρδους με την αύξηση της εκμετάλλευσης της εργατικής δύναμης. Σε αυτό το πλαίσιο εντάσσεται η συρρίκνωση του κοινωνικού κράτους, η διάλυση των εργασιακών σχέσεων, η λειτουργία του κράτους με όρους επιχειρήσης, ενώ οι ιδιωτικοποιήσεις ανοίγουν νέα πεδία υψηλής κερδοφορίας με υποδομές ήδη έτοιμες από το κράτος. Οι ευρωπαίοι ηγέτες στην συνθήκη του Μάαστριχτ κατέστησαν αυτήν την πολιτική "ευρωπαϊκό κεκτημένο". Εν συνεχεία, το 2009 οι ευρωπαϊκές εργοδοτικές ενώσεις βρήκαν την χρυσή ευκαιρία για να βαθύνουν ακόμη περισσότερο την νεοφιλελεύθερη ατζέντα τους. Αλλά θα μπορούσε κάποιος να αντιτείνει ότι η αύξηση της ζήτησης θα είναι προς όφελος και του ίδιου του κεφαλαίου. Εδώ πάλι δύο σχολές σκέψης συγκρούονται. Η μαρξιστική θεωρία για τον καπιταλισμό αναγνωρίζει ως κίνητρο για την καπιταλιστική οικονομία το ποσοστό κέρδους και όχι το αν θα καταναλωθούν τα παραγόμενα εμπορεύματα. Εάν το ποσοστό κέρδους δεν είναι ικανοποιητικό ο κεφαλαιοκράτης προτιμά να επενδύσει τα χρήματά του στον χρηματοπιστωτικό τομέα που συνήθως το ποσοστό κέρδους είναι υψηλότερο ή να τα αφήσει να λιμνάσουν σε μία τράπεζα της ελβετίας ή σε κάποιο φορολογικό παράδεισο περιμένοντας καλύτερες μέρες.

Οι επενδύσεις στην πράσινη οικονομία προφανώς δεν προσφέρουν στο κεφάλαιο την απαιτούμενη κερδοφορία, διότι θέλουν τεράστια κεφάλαια και είναι αργής απόδοσης αλλιώς θα τις είχαν ήδη κάνει. Η συνδρομή του κράτους σε αυτήν την προσπάθεια φοβούνται ότι θα αυξήσει τα δημόσια ελλείμματα. Αντίστοιχα ισχύουν με τα διάφορα προγράμματα κοινωνικής στέγασης, τα οποία αυξάνουν την αξία και την διαπραγματευτική ισχύ της εργατικής δύναμης. Η μετανάστευση από τον νότο προς τον βορρά φέρνει στους ανεπτυγμένους καπιταλιστές φθινό και ευέλικτο εργατικό δυναμικό για την εκπαίδευση του οποίου δεν έχει δαπανήσει ούτε μάρκο.

β. Ο δεύτερος λόγος το ευρωπαϊκό κεφάλαιο ακολουθεί αυτήν την ατζέντα συνδέεται εμμενώς με τον πρώτο και αφορά τον ενδο-ιμπεριαλιστικό ανταγωνισμό με ΗΠΑ, Κίνα. Η ΕΕ αφενός αναζητά τον ρόλο της στον περισσότερο πολυπολικό κόσμο εδώ και 70 χρόνια, αφετέρου βλέπει με δέος την τεχνολογική αναβάθμιση της Κίνα με το Made in China 2025 πλάνο της. Η Ευρώπη απέναντι σε αυτήν την προοπτική έχει τρία -αμυντικοεπιθετικά- όπλα, την στήριξη και προστασία των "european champions", πράσινες τεχνολογίες όπου θα είναι το ευρωπαϊκό συγκριτικό πλεονέκτημα και συγκράτηση μισθών. Το τρίτο δεν είναι καθόλου αμελητέο διότι συνδέεται ευθέως με την ανταγωνιστικότητα και με την σταθερότητα των δημοσίων οικονομικών. Μάλιστα στο βαθμό που οι επενδύσεις σέρνονται πανευρωπαϊκά μιας και το ποσοστό κέρδους είναι χαμηλό, η συγκράτηση των μισθών καθίσταται ακόμα πιο σημαντική.

Παράλληλα, να μεν υπάρχει ευρωπαϊκό υπερεθνικό κεφάλαιο απέναντι στην Κίνα και στις ΗΠΑ, ταυτόχρονα όμως εντός αυτού οι εθνικές προέλευσης αντιθέσεις εξακολουθούν να είναι σημαντικές. Έτσι το γερμανικό κεφάλαιο και κατ' αντανάκλαση το γερμανικό κράτος αρνούνται να θυσιάσουν τα πλεονάσματά τους για να γίνει η Ευρωζώνη πιο ισορροπημένη. Αρνούνται λοιπόν σχεδόν οποιαδήποτε πρόταση υπονοεί ότι πρέπει να βάλουν το χέρι στην τσέπη, είτε με την ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης (πανευρωπαϊκή εγγύηση καταθέσεων), είτε τα ευρωομόλογα, είτε την αύξηση της εσωτερικής ζήτησης (άρα των μισθών) στις πλεονασματικές οικονομίες για να απορροφούν τα προϊόντα των ελλειμματικών χωρών, είτε άμεσες ξένες επενδύσεις στις ελλειμματικές χώρες κτλ. Μία τέτοια αντίληψη που θεωρεί τον νεομερκαντισμό κάτι ιδιόρρυθμο ουσιαστικά αποδέχεται την κυρίαρχη, ειδυλιακή θεωρία του αμοιβαία επωφελούς χαρακτήρα του διεθνούς εμπορίου και δεν αντιλαμβάνεται ότι ο καπιταλισμός σε περιόδους κρίσεων πάντα έτσι λειτουργεί (βλ. ΗΠΑ-Κίνα). Τα πλεονασματικά κράτη φοβούνται ότι εάν το πράξουν αυτό είναι μεν πιθανό να σταθεροποιηθεί η Ευρωζώνη για μια περίοδο αλλά στον βαθμό που οι διαφορές εντός της είναι μεγάλες, θα πρέπει διαρκώς να υπάρχει μεταφορά κεφαλαίων από τον βορρά στον νότο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η βόρεια και η νότια ιταλία, που παραμένουν

μετά από δεκάδες χρόνια ακόμα ανισόμετρα ανεπτυγμένες ή πχ. το κρατίδιο του βερολίνου, που είναι ελλειμματικό και μεταφέρουν κονδύλια τα άλλα κρατίδια. Κατά συνέπεια θα απολέσουν τα πλεονάσματά τους, πράγμα που θα τους βάλει σε χειρότερη θέση στον παγκόσμιο ανταγωνισμό. Η ΕΕ όμως δεν πρόκειται να γίνει μια βέλτιστη νομισματική περιοχή για πλήστους, μάλλον προφανείς -ιστορικούς, πολιτισμικούς και οικονομικούς - λόγους και άρα τα ανεπτυγμένα βιομηχανικά κράτη αναγκαστικά διαμορφώνουν την στάση τους με το ένα μάτι στον εξω-ευρωπαϊκό ανταγωνισμό και με το άλλο στο να κάνουν μερεμετάκια για να μην καταρρεύσει το "κοινό μας σπίτι". Έτσι εαν προκύψει μία νέα καπιταλιστική κρίση, που κατά βάση όλοι την περιμένουν, να απεγκλωβιστούν από την Ευρωζώνη με το μικρότερο δυνατό κόστος. Είναι σαφές λοιπόν ότι η στρατηγική του πιο ανταγωνιστικού τμήματος του ευρωπαϊκού κεφαλαίου είναι ότι τα λιγότερο ανταγωνιστικά κεφάλαια, που κατά βάση συγκεντρώνονται σε χώρες του νότου, θα πρέπει να ανακτήσουν την ανταγωνιστικότητά τους μέσω της εσωτερικής υποτίμησης. Ο δρόμος του να γίνει το ελληνικό κεφάλαιο ανταγωνιστικό με επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη ή σε υποδομές δεν θεωρείται ρεαλιστική επιλογή από κανέναν εντός και εκτός Ελλάδας.

Το πρόγραμμα του ΜΕΡΑ25 ή του ΣΥΡΙΖΑ το 2015 δεν είναι ριζοσπαστικό. Δεν χτυπάει τον καπιταλισμό, ούτε λύνει τα προβλήματα της κοινωνίας σε βαθός. Οι ευρωπαίοι το ξέρουν αυτό και γι' αυτό ο Βαρουφάκης παρά τα όσα του σέρνουν για το 2015 και στα ελληνικά κανάλια βγαίνει και σε παγκόσμιο επίπεδο θεωρείται συνομιλητής. Είπαμε άλλωστε ότι οι original εισηγητές αυτών των απόψεων είναι κάτοχοι νόμπελ και όχι περιθωριακοί ακτιβιστές. Άλλωστε ο ίδιος ο Βαρουφάκης ήταν σύμβουλος του Γ.Παπανδρέου πριν την κρίση. Η κρίση του καπιταλισμού και η μετατόπιση του συστήματος προς μία πιο επιθετική και αυταρχική νεοφιλελεύθερη κατεύθυνση έκανε τέτοιους ανθρώπους να φαίνονται ριζοσπάστες. Έχουμε διαμορφώσει τους όρους για να απαντήσουμε λοιπόν το αρχικό μας ερώτημα: Η μετριοπάθεια των προτάσεων Βαρουφάκη τις καθιστά περισσότερο ή λιγότερο εφαρμόσιμες;

Η γνώμη μου λοιπόν είναι ότι τις καθιστά μη ρεαλιστικές διότι συνιστούν παρέκκλιση απο την στρατηγική που έχει επιλέξει το ευρωπαϊκό κεφάλαιο και την οποία θεωρεί την βέλτιστη για την κερδοφορία του και συνάμα την αναβάθμισή του στην παγκόσμια ιμπεριαλιστική πυραμίδα. Η στρατηγική του ευρωπαϊκού κεφαλαίου είναι ορθολογική από την πλευρά του χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν είναι ρισκαδόρική και δεν κινδυνεύει με αποτυχία. Όμως και η πολιτική του Βαρουφάκη δεν εξαφανίζει το ρίσκο του να καταρρεύσει η ευρωζώνη εαν έλθει η επόμενη παγκόσμια κρίση... Ο Βαρουφάκης με το να έχει μια αντζέντα που δεν συγκρούεται με το κεφάλαιο αλλά συνάμα να θέλει και μεγαλύτερη ισότητα και δημοκρατία ουσιαστικά κάνει ένα βήμα μπρος και δύο βήματα πίσω.

Η ΕΕ δεν αλλάζει όσο το ευρωπαϊκό υπερεθνικό κεφάλαιο έχει τα κλειδιά της οικονομίας. Και η ΕΕ υπάρχει για να διαιωνίζει αυτήν την σχέση. Όποιος αμφισβητεί πραγματικά την στρατηγική του ευρωπαϊκού κεφαλαίου αμφισβητεί την ίδια την ΕΕ. Η ΕΕ δεν είναι ένα άδειο κάστρο που απλά το καταλαμβάνεις και το κάνεις ό,τι θέλεις, είναι ένας ζωντανός οργανισμός που έχει στο DNA του το ελεύθερο εμπόριο και την ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων, δηλ. τις δύο βασικές αρχές του πολυεθνικού και υπερεθνικού κεφαλαίου. Ο νεοφιλελευθερισμός, δηλ. η ανταγωνιστικότητα με κάθε κοινωνικό κόστος είναι η στρατηγική που υπηρετεί με τον βέλτιστο τρόπο αυτούς τους δύο πυλώνες. Την σήμερα ημέρα, που ένα παγκόσμιο new deal είναι αδύνατο λόγω της ανόδου της Κίνας και λόγω του χαμηλού ποσοστού κέρδους παγκοσμίως, δεν γίνεται να αμφισβητείς τον νεοφιλελευθερισμό, χωρίς να αμφισβητείς το διεθνές εμπόριο και άρα χωρίς να αμφισβητείς τις ίδιες τις πολυεθνικές. Με άλλα λόγια ή εμείς ή ο ελέφαντας!

**Υποψήφιος διδάκτορας πολιτικής επιστήμης*

Πηγή: bestimmung.blogspot.com